

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **SACRAMENTEN**

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94INGB0650250826

Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

geluidsinstallaties
presentatie/KerkTV

akoestiek
netwerk/wifi

verlichting
domotica

schaapsound

www.schaapsound.nl
Zwolle | Ridderkerk | Roermond

Bestel online op: www.kerkkaars.nl

RELIGIEUZE
KWALITEITS
KAARSEN

Bekijk ons compleet assortiment
kwaliteitskaarsen op www.kerkkaars.nl.

Wij leveren direct uit voorraad
binnen 24 uur bij u thuis!

RAAD

DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement
kunt u, als parochie, bij RAAD terecht
voor alle administratieve en
financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

Heilige sacramenten

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

Sacramenten zijn een rode draad in liturgie en leven van de katholiek gelovige. Ze geven vorm aan heilige momenten op kruispunten in het bestaan. Naast onze bisschop schreven zeven priesters en pastoors, en twee pastoraal werkenden uit ons bisdom, er persoonlijke reflecties over in deze Spreek! Getuigenissen over de betekenis van woord en sacrament, voor henzelf en medemensen. Monnik en hoogleraar Liturgiewetenschap Thomas Quartier, een opkomend talent onder katholieke theologen, vertelt in een gastinterview dat bij nieuwe generaties interesse leeft voor 'heiliging' van levensmomenten. Een kans voor dialoog tussen kerktraditie en een veranderende wereld. Ook die veranderende wereld klinkt door in dit themanummer. Katholieke waterexperts, geïnspireerd door paus Franciscus' Laudato Si, pleitten in de Bonifatiuslezing voor 'ecologische bekering'. Een waardengerichte omslag naar 'economie van het genoeg' is de enige weg om groeiend gevaar van zoetwatertekort in Nederland en de wereld af te wenden. Vluchtelingen vertelden tijdens de manifestatie Share The Journey over het nieuwe leven dat ze opbouwden in het noorden. Solidair Friesland viert dit jaar 65 jaar katholiek-sociaal werk. Werken aan Gods Koninkrijk is 'ora et labora': bid en werk.

Inhoud

10

8 Bisschop Van den Hout

Wisselwerking tussen geloof en sacrament

10 Thomas Quartier

'Er is nieuwe behoefte aan heilige levensmomenten'

14 Doopsel

Waarom dopen goed is

16 Schuilen onder Gods vleugels

18 Boetesacrament

Biechten is bevrijding

25

20 Vormsel

In de kracht van de Heilige Geest

22 Eucharistie

Eucharistie en leerling zijn

24 Diakenwijding Sander Hof

25 Waterschaarste en ecologische bekering

Bonifatiuslezing op Wetsus, internationaal instituut voor watertechnologie

28

26 Wijding

Priesterwijding is gezonden zijn

28 Huwelijk

Om mens voor een mens te zijn

30 Ziekenzalving

'Kunnen wij nog iets voor u doen?'

32 Ziekenzegen

God zal er zijn

34 Uitvaart

Uitzicht op de eeuwigheid

Op 15 juli jl. heeft pastoraal werkster **M.M.J. (Magda) Schilder-Reijrink** afscheid genomen van de Emmaüsparochie in de Noordoostpolder i.v.m. het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Zij krijgt eervol ontslag en de bisschop dankt haar hartelijk voor haar enthousiaste inzet en wenst haar alle goeds!

Na het vertrek van pastoor drs. J.J.G. (Koos) Tolboom uit de parochie H. Franciscus van Assisi heeft de bisschop met ingang van 1 september **P.H.H. (Peter) Wellen** benoemd tot waarnemend pastoor.

Op 5 september was het voor ons bisdom een feestelijke dag doordat **S.J. (Sander) Hof** in de kathedrale kerk te Groningen door onze bisschop tot permanent diaken werd gewijd. Sander is met ingang van die datum werkzaam in de parochie H. Kruis, te weten Mussel-Kopstukken, Musselkanaal, Stadskanaal, Ter Apel en Zandberg. Wij wensen hem en zijn vrouw Jolanda alle goeds en Gods rijkste zegen.

Op 5 oktober jl. herdacht pastoor **drs. V.A.H. (Victor) Maagd** dat hij 12,5 jaar geleden tot priester werd gewijd voor ons bisdom. Van harte proficiat en nog vele goede jaren gewenst om werkzaam te mogen zijn in de wijngaard van de Heer.

VLUCHTELINGEN VERRIJKEN ONZE SAMENLEVING: "SHARE THE JOURNEY"

Vluchtelingen uit Afrika en het Midden-Oosten bouwen in het noorden met succes een nieuw bestaan op, al vraagt dat veel creatief vermogen en aanpassing. Enkelen van hen kwamen aan het woord bij de manifestatie *Share the Journey* in de Groningse Der Aa-kerk, vrijdag 25 september jl. Gisela Omurungi uit Rwanda (zie foto) is bestuurslid van de St. Vitusparochie en zette een fysiotherapeutenpraktijk op in Leeuwarden. Ze vertelde over haar vlucht als tienermeisje naar Nederland, over haar studie en beroep als zelfstandig fysiotherapeut. Rabee Al Mardani uit Syrië vertelde over zijn eenzaamheid als vreemde in een gastland, en de warme ontvangst en goede burgerintegratie dankzij het New Life Choir van Syrische vluchtelingen in Groningen. Bisschop Ron van den Hout onderstreepte de humanitaire oproep van paus Franciscus bij gelegenheid van de recente Werelddag van Migranten en Vluchtelingen: om vreemdelingen gastvrij en gelijkwaardig te bejegenen:

"Hen kennen is de christelijke eerste stap, nodig voor elk wederzijds begrijpen en samenwerken als gelijkwaardige burger in ons land. Het talent van vluchtelingen verrijkt onze samenleving."

Share the Journey is een jaarlijkse publieksactiviteit geïnspireerd door de pauselijke oproep, opgezet door de hulporganisaties Cordaid, Vastenactie en Stichting Inlia samen met de Nederlandse bisdommen. Dit keer in Groningen in samenwerking met het noordelijk bisdom. Interviews met Gisela Omurungi (Leeuwarder Courant) en de Syrische musici Rani Elias, koordinator, en Karoun Baghouradi (Friesch Dagblad) staan op de bisdomwebsite. Evenals het Opiniestatement van Mgr. Van den Hout in de noordelijke media over het vluchtelingendebat en de tekst van zijn toespraak. Zie: [www.bisdomgl.nl/nieuws/share the journey](http://www.bisdomgl.nl/nieuws/share-the-journey).

ROEPINGENWEEKEND UITGESTELD NAAR 2021

Het geplande Roepingenweekend in het klooster Thuine (Duitsland) eind oktober trok dit jaar twee keer zoveel belangstelling als vorig jaar (45 deelnemers; vorig jaar 20). Uitstel naar volgend jaar is helaas nodig gebleken door de strengere corona maatregelen in zowel Nederland als Duitsland. De werkgroep Roepingenweekend onder leiding van pastoor Tjitze Tjepkema houdt contact met deelnemers en bereidt een vervolg voor. Want uitstel betekent geen afstel. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met de werkgroep.

SOLIDAIR FRIESLAND: 65 JAAR KATHOLIEK SOCIAAL ACTIVERINGSWERK

“Geloven op maandag is ons motto,” zegt coördinator Jan Bosman van Solidair Friesland. De organisatie voor katholiek-sociaal werk bestaat dit jaar 65 jaar. “Inspiratie uit de verkondiging en viering op zondag krijgt vanaf maandag handen en voeten in zorg voor de medemens en de maatschappij. Sinds 1954 doen we dat met en voor de meest kwetsbare mensen.” Solidair Friesland werkt met steun van tientallen vrijwilligers en met andere kerkelijke, levensbeschouwelijke en maatschappelijke organisaties in de provincie. Projecten zijn ‘werken van solidariteit’, zoals New@Home (‘maatjesproject’ voor jonge vluchtelingen), Kinderen en armoede (armoede op basisscholen bespreekbaar maken), Diaconaal opbouwwerk en activerende armoede aanpak, het ‘Scheepsmaatjesproject’ voor contact tussen parochies en mensen met geestelijke beperking, Exodus-Support voor gedetineerden (een ‘maatjesproject’ voor re-integratie in de maatschappij), activiteiten van het M25 Jongerendiaconaat. Solidair Friesland neemt actief deel aan het Platform Levensbeschouwing Kleurrijk Fryslân, het Fries Vredesplatform en de Werkgroep Kerken en landbouw. Een uitgebreid portret staat op de bisdomwebsite: [www.bisdomgl/nieuws/Solidair Friesland](http://www.bisdomgl/nieuws/Solidair_Friesland). Zie ook: www.solidairfriesland.nl.

PAUS ROEPT OP TOT WERELDWIJDE BROEDERSCHAP

In zijn nieuwe encyciek ‘Fratelli tutti’ (Allen broeders) dringt paus Franciscus aan op hernieuwde wereldwijde broederschap om toenemende verdeeldheid en spanningen te overwinnen. Op 3 oktober jl. ondertekende hij het document op het graf van Sint Franciscus in Assisi. ‘Fratelli tutti’ is een oproep aan alle mensen van

goede wil om dialoog en liefde voor de naaste boven het eigenbelang te plaatsen: “In de wereld van vandaag is het gevoel te behoren tot een grote menselijke familie aan het vervagen, en lijkt de droom van samenwerking voor rechtvaardigheid en vrede een verouderde utopie”.

VERTREK PATERS SPIRITIJNEN

Begin september is bekend geworden dat de drie paters Spiritijnen, die sinds 2015 werkzaam zijn in de HH. Petrus en Paulusparochie in Heerenveen e.o., ons bisdom verlaten. Met ingang van 1 januari 2021 hebben zij hun opdracht voor pastorale zorg in de Friese parochie teruggegeven aan het bisdom. Het is voor hun congregatie van de Heilige Geest – de Spiritijnen – helaas

niet langer mogelijk om voor alle gemeenschappen in Nederland voldoende leden in diverse Afrikaanse landen voor te bereiden op hun taak elders. Het bisdom moet tot zijn grote spijt afscheid nemen van pater L.T. (Leo) Gottenbosch, pater C.N. (Charles) Eba’a Asse en pater T.T. (Titus) Ikyomke. De parochie is begin september geïnformeerd.

Agenda van de bisschop

Oktober

- 22 15.00 uur: protocolair gesprek Vereniging Pastoraal Werkenden, bisdom
- 24 14.00 uur: boekpresentatie Abdij van Berne
19.00 uur: H. Mis Assen
- 25 11.00 uur: H. Vormsel Beilen
- 26 Afspraak Alde Fryske Tsjerken, bisdomhuis
- 27 Ontmoeting met diakens en diakenkandidaten
- 29 15.00 uur: afscheid dhr. Molenhuis (directeur Voedselbank), Martinikerk Groningen
- 31 Bonifatiusinstituut Den Bosch, gastcollege
19.00 uur: H. Mis Assen (Allerheiligen)

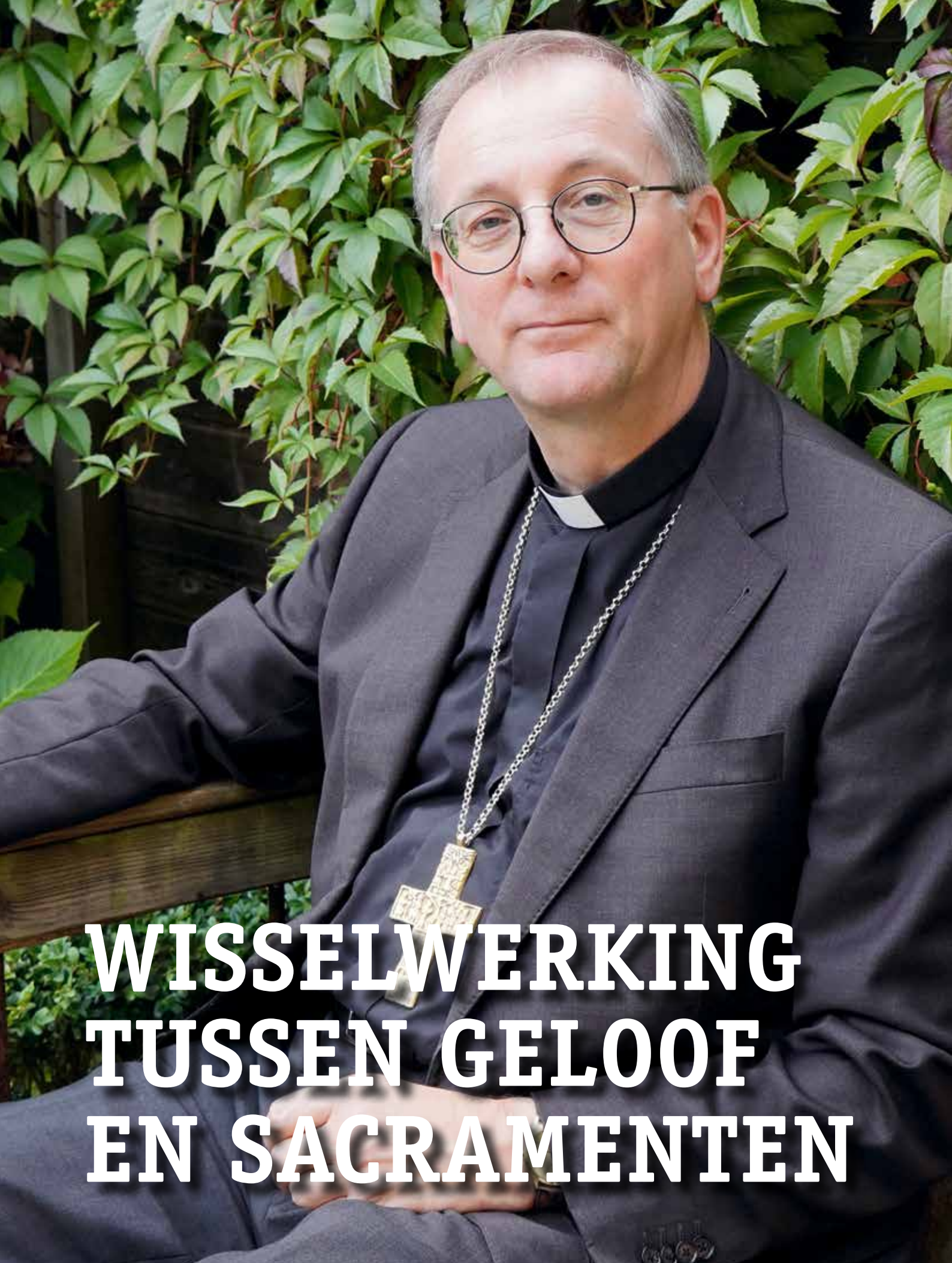
November

- 1 11.00 uur: pontificale Hoogmis Allerheiligen, kathedraal
- 2 09.30 uur: Eucharistieviering RK Kerkhof, Allerzielen
- 6 Samenspreking Messiaans/Messiasbelijdend Jodendom, Nijkerk
19.30 uur: H. Vormsel Tollebeek
- 8 H. Vormsel Ameland
- 10 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 13 afspraak rector Wijmenga, Rijksuniversiteit Groningen
- 14 Diocesaan Pastorale Raad
19.00 uur: H. Vormsel Veendam

- 17 Bijeenkomst geestelijk verzorgers zorgsector, bisdomhuis
- 21 Bonifatiusacademie, bisdomhuis
Avond: H. Vormsel H. Clara
- 27-30 Tienerweekend
- 28 Bonifatiusinstituut Den Bosch, gastcollege
- 29 17.00 uur: Eucharistieviering Vereniging voor Latijnse liturgie, kathedraal

December

- 3 17.00 uur: REA
- 8 Bezinningsdag pastoraal werkenden
- 12 Bonifatiusinstituut Den Bosch, gastcollege
- 15 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 16 10.00 uur: Priesterraad
14.00 uur: Kapittel
- 24 Nachtmis Bonifatiuskerk Leeuwarden
- 25 11.00 uur: pontificale Hoogmis, kathedraal
- 27 'Beat the bishop': bowlen met jongeren

WISSELWERKING TUSSEN GELOOF EN SACRAMENTEN

Tijdens een avond met ouderparen die hun kind willen laten dopen, probeer ik in gesprek te komen over het geloof. Dat valt niet mee. De ouders willen graag dat hun kind wordt gedoopt en ze willen graag weten hoe dat gaat, of ze een boekje moeten maken; ze informeren vooral naar praktische zaken. Hetzelfde pastorale probleem doet zich voorbij ouderavonden in verband met de eerste H. Communie: “Mogen er foto’s worden gemaakt? Hoe laat moeten we er zijn?”

Veel gelovigen, zeker de niet-reguliere kerkgangers – maar het geldt vaak ook voor de trouwe gelovigen – vinden het moeilijk om over hun geloof te spreken en het onder woorden te brengen. Soms lukt het wel, vooral als iemand een overlijden heeft meegemaakt, dan wordt er een gevoelige snaar geraakt. Soms gebeurt het ook dat een vader en een moeder op geen enkele manier blijk geven van interesse in het geloof. Ze weten nu al dat ze niet met de kinderen gaan bidden, niet uit de kinderbijbel gaan voorlezen, en zeker niet op zondag naar de kerk zullen komen.

Iedere priester, diaken, pastoraal werkende en vrijwilliger herkent deze situaties. Het zijn ontmoedigende bijeenkomsten, en toch willen we de mensen nabij zijn en tegemoet komen. Een dilemma, want de inzet van de Kerk wordt niet altijd zichtbaar beantwoord.

Dit pastorale probleem is ook in Rome opgemerkt. De Internationale Theologen Commissie heeft zich gebogen over de wisselwerking tussen geloof en sacrament. Men heeft begin dit jaar een document uitgebracht met als titel De Wederkerigheid tussen geloof en sacramenten in de sacramentele heilseconomie. Sacramenten veronderstellen geloof, of op zijn minst een verlangen ernaar. Bij de viering van een sacrament wordt het geloof verkondigd in een

lezing en een overweging, en er wordt naar het geloof gevraagd. Op basis van het belijden van je geloof, kan je een sacrament ontvangen en kan het vruchtbaar worden in je leven. Van de andere kant helpen sacramenten ook om te geloven. Het zijn heilsmiddelen, ze bemiddelen genade en ze voeden. Je hoeft geen volmaakt geloof te hebben, maar je moet er naar willen streven. “Heer, geef ons meer geloof”, zeggen de apostelen tegen Jezus.

Het ontvangen van sacramenten vraagt om een voorbereiding waarin het geloof van de Kerk wordt uitgelegd, vooral met betrekking tot dat specifieke sacrament. We noemen dit catechese: voorbereiding op de eerste heilige communie, vormsel, doopsel. Om een sacrament te kunnen vieren, is het nodig dat je in God gelooft, anders wordt de viering louter een rite. Dit klinkt logisch, maar veel mensen zijn zich dat niet voldoende bewust. Ook is het nodig dat je in de werking van het sacrament gelooft.

Zonder een sacramenteel geloof is deelname aan de eucharistie, met name het ontvangen van de heilige Communie, zinloos. De eucharistie wijst niet naar een algemeen geloof in het goddelijke. Het sacramentele geloof dat wordt beleefd in de eucharistie is een geloof in de Drie-ene God. We belijden en vieren dat God in Jezus Christus vlees is geworden en dat Hij in de kracht van de Heilige Geest

tegenwoordig komt in het brood en de wijn. Deelt u dit geloof? Die vragen mogen we onszelf stellen als we de eucharistie bijwonen.

Mensen vragen te gemakkelijk om een sacrament vanuit het besef dat het ‘erbij hoort’. De priesters, diakens en pastoraal werkenden hebben de taak om boven water te krijgen wat dat ‘erbij horen’ betekent, en ‘waar je dan bij hoort’. Dat ouders geen antwoord weten op deze vragen is geen kwestie van schuld, kwestie van schuld. De pastor neemt hen serieus door met hen naar antwoorden te zoeken. Waar sta je in het geloof? Waar ben je aan toe? Misschien moet je eerst nog groeien en meer leren en ervaren wat geloven betekent. Er zijn alternatieven voor mensen die nog moeten groeien. Er zijn allerlei mogelijkheden om naar het vruchtbaar ontvangen van een sacrament toe te groeien. Een kind hoeft niet per se gedoopt te worden, een opdracht aan God of een zegen kan ook. Het doopsel brengt namelijk een grote verantwoordelijkheid voor de ouders mee: de belofte het kind op te voeden volgens het evangelie. Wat is zo’n belofte waard?

+ Ron van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

Prof.dr. Thomas Quartier, hoogleraar Liturgiewetenschap en Benedictijn in de Abdij Keizersberg te Leuven.

'RUIMTE VOOR HEILIGE LEVENSMOMENTEN, DAAR IS BEHOEFTE AAN'

"Sacramenten staan voor de heilighedservaring in het leven. Bij jongere generaties zie ik een nieuwe behoefte aan rites in het leven. Ik zoek de dialoog over heiliging in het leven." Een gesprek over Sacramenten met een gedreven monnik en hoogleraar: Thomas Quartier. Een man met een missie.

spreek!

Tekst: Lammert de Hoop

Per 1 april 2020 is Thomas Quartier (47) benoemd tot hoogleraar Liturgiewetenschap aan de Nijmeegse Radboud Universiteit. Dit voorjaar legde hij zijn eeuwige professie af als monnik in de Benedictijnerorde. "De kloostergeloften afleggen was voor mij een ingrijpender initiatie dan het Vormsel", zegt Quartier in ons gesprek. Hij ontpopt zich als een begenadigd verteller over sacrament en liturgie. Dit naar aanleiding van vragen als: Hoe komen we tot 7 sacramenten? Wat is hun zeggingskracht voor mensen? Wat te doen als kerk en geloof in de samenleving niet meer vanzelf spreekt en we sacramenten van betekenis willen laten zijn?

Heilighedservaring

"Bij mensen bestaat diepe behoefte om heilige ervaringen te onderscheiden en present te stellen in hun leven. 'Beleefbaar maken' zou je tegenwoordig kunnen zeggen. Sacramenten geven daar vorm aan, waarbij sommige rituelen tot liturgie zijn gemaakt. In de liturgie wil de kerk de aanwezigheid van het heilige articuleren. Dat is een

streven sinds de vroege christenheid: Hoe is het heilige niet vaag maar concreet aanvaardbaar te maken? De uitvoering en betekenis daarvan verschuift in de tijd. Bijvoorbeeld eucharistie en doop. Het eucharistisch sacrament ontstond uit de maaltijd als een basisritueel in het menselijk leven. In de Joodse traditie is dit bijvoorbeeld geritualiseerd met de maaltijd van het Pesach feest. Nieuwtestamentische geschriften bevestigen bij de jonge christelijke beweging de heilighedservaring van Christus die zichzelf geeft bij het Laatste Avondmaal. Die ervaring verdicht zich later in de liturgie van de kerk, terwijl de link met een werkelijke maaltijd naar de achtergrond gaat. Al gaat het vergezeld van duidingsverschillen. Voor de een sterkt sacramentalisering de ervaring van heiligheid. De ander vindt het teveel losgerukt uit het menselijk leven. Voor beiden valt iets te zeggen. Centraal staat de behoefte om betekenis te geven, door symboliek en door werkelijkheid. Iemand als kerkvader Ambrosius was voor de realiteitservaring. Augustinus was meer

symbolisch ingesteld. Het Concilie van Trente legt in de zestiende eeuw vast hoe de RK kerk het ziet en zoals we het nog vieren. Sacramenten zijn dan ook een onderscheidend criterium geworden: voor wie wel of niet tot de kerk behoort."

Kinderdoop

"Doop, eerste communie en vormsel zijn een ander voorbeeld van verschuiven in de tijd. Bij de eerste christenen is doop in de Paasnacht het moment van iemands toetreden tot de christelijke gemeenschap. Doop, vormsel en eerste communie vallen dan samen. Vanaf de 4e eeuw worden christenen niet meer vervolgd. Het catechumenaat ontstaat als een langer vormingstraject. Nog later, vanaf eind vijfde eeuw, zijn missionarissen in Europa succesvol bij Frankische en Germaanse stammen. Na bekering van de koning volgt heel zijn volk, waaronder de kinderen. De kinderdoop ontwikkelt zich dan als christelijk initiatieritueel. Een praktisch punt is dat de bisschop niet altijd overal aanwezig kan zijn, maar hij doet de

spreek!

handoplegging en zalving. Eerste Communie en Vormsel ontstaan dan als gescheiden initiatierituelen. In de Ooster-Orthodoxe kerken zie je nog een glimp van de oude traditie: het kind dat gedoopt wordt krijgt een druppel wijn en een klein stukje van de hostie mee. Door het hoge risico van kindersterfte ontstaat ook een theologische duiding van de kinderdoop. Het kind na de geboorte zo spoedig mogelijk dopen waarborgt het christelijk heil c.q. redding voor de hemel: de zgn. 'heilsnoodzakelijkheid' van het sacrament. Maar er hadden ook vijf, negen of tien sacramenten bepaald kunnen zijn. Men koos voor zeven: als Bijbels getal van de volheid. Bij de Reformatie gaan doop en eucharistie/avondmaal door in de protestants-christelijke traditie, maar andere sacramenten niet. Bij hen krijgt de symbolische betekenis van sacramenten de overhand."

Zondagsrust

"De zeven sacramenten sluiten ook aan bij de menselijke levensloop. Er zijn

eenmalige overgangsriten: doopsel, vormsel, wijding, ziekenzalving. Ook wel rites de passage genoemd: ze staan voor belangrijke overgangsfasen in het leven. Eucharistie en het boetesacrament zijn cyclische rituelen voor de gelovige. Veranderend maatschappelijk leven heeft ook invloed op het ritueel leven. Zo is voor ons kloosterlingen dagelijkse communie makkelijker uit te voeren dan voor de boer of werknemer door de week. Dagelijks de Angelusklok luiden als signaal om het werk te onderbreken voor het Angelusgebed is nog niet eens zo lang geleden gestopt. In onze tijd staat de zondagsrust onder druk door een 24-uurs welvaartseconomie. Verlies van een erkende 'heilige rustdag' brengt 'sociale dood' dichterbij; eigenlijk ben je nooit vrij als de burens ook niet vrij zijn. Theologen kunnen wijzen op het belang om 'heilige' ruimtes in het leven van mensen te koesteren. Juist een kleiner wordende kerk kan dit als signaal van betekenis afgeven. Bij mijn studenten zie ik er nieuwe gevoeligheid voor. Behalve aan

theologiestudenten geef ik ook les aan studenten religiewetenschappen, die niet altijd van kerkelijke afkomst zijn. Zij steigeren niet als ik dit soort opvattingen uitdraag, ook omdat ze het herkennen in andere religies."

Volwassendoop

"We moeten een kloof voorkomen tussen de kerk die zich vastklampt aan haar sacramenten, en mensen op zoek naar nieuwe rituelen in hun leven. Bij de geboorte van kinderen, voor volwassenwording, bij het sterven merk je de vraag opkomen: Kunnen we niet 'iets doen'? Om te vieren, om zingeving en gevoelens te delen. Persoonlijk heb ik mijn intrede in het klooster als een belangrijkere initiatie ervaren dan mijn ontvangst van het vormsel. Toediening van het vormsel kan te vroeg zijn, of het is de automatische afsluiting van een vormingstraject. Zoals in middeleeuwse tijden er ook praktische redenen waren om sacramenten vorm te geven, kunnen we in onze tijd ook opnieuw kijken naar hoe je vanuit de traditie

Uitzicht op Leuven vanuit Abdij Keizersberg

kan aansluiten bij het maatschappelijk leven. Ik wil bijvoorbeeld wel een lans breken om meer aandacht te geven aan initiatie bij volwassenwording. Een sacrament moet betekenis geven aan een scharnierfunctie in iemands leven. Zo is de kerk in voormalig Oost-Duitsland in gesprek gegaan over de Jugendweihe. Die is ooit ingevoerd door de communistische DDR, maar na de val van de Muur als gewaardeerde volkstraditie gebleven. Zo'n gesprek aangaan is ook de behoefte aan rituelen in onze tijd verkennen. Een ander voorbeeld speelt in de zorg. Geestelijk verzorgers zeggen dat bij het sterven van mensen vaak de vraag opkomt: We zijn niet-kerkelijk, maar wat kunnen we doen? Een ziekenzalving staat zelfs in het dienstboek van de PKN. Je ziet ook ongebonden geestelijk verzorgers ziekenzalving doen. Voor de RK kerk is het dan belangrijk om het verschil met het sacrament van de ziekenzalving helder te houden. Joden verwateren hun praktijk ook niet, al geven ze ruimte voor de gedachte dat God

ook buiten hun geloofsgemeenschap werkt. Onze ziekenzalving sluit aan bij Bijbelse voorbeelden, in de Middeleeuwen kwam er de notie van 'heilsnoodzakelijk' sacrament bij dat maar 1 keer toegediend kan worden. Ik ben daarmee geconfronteerd toen mijn vader overleed. Hij was stervende en we zochten contact met de priester voor de ziekenzalving. Die weigerde dat echter omdat op verzoek van mijn vader hij de ziekenzalving eerder al had toegediend. Mijn vader had mijn moeder en mij niet daarover ingelicht om geen ongerustheid te wekken over zijn mogelijk sterven. De sacramentele traditie blijkt dan niet inclusief maar exclusief te werken. Misschien niet zo bedoeld, maar het pakte voor ons wel zo uit."

Pastorale vraag

"We moeten de essentie van sacramenten helder houden, zoals bij ziekenzalving de toediening door een priester. We moeten geen pseudo-sacramenten toedienen. Maar pastoraal zie ik een grote behoefte aan contact

zonder oordelen en vooroordelen wederzijds. Ik zie dat in de zorg maar ook in de gevangenis. We kunnen op zoek gaan tussenvormen naast onze sacramentstraditie. Gevoed vanuit ethiek, counseling en bepaalde rituelen, inspelend op veranderd maatschappelijk leven. Bijvoorbeeld een wekelijkse zondagsviering in de zorg is lastiger als patiënten meer dan voorheen op zondag naar huis zijn. Een vesperviering op vrijdag is dan misschien een alternatief. Liturgiewetenschap is voor mij onderzoek naar de onveranderlijke kern van onze traditie. Het is ook het zoeken naar vormen hoe we het waarnemen van heiligheid kunnen vertalen.

We moeten in het leven zien en de waarde van de traditie kennen."

WAAROM DOPEN GOED IS

Tekst: pastoor Karol Mielnik, parochie Maria, Hertogin van Drenthe

Tijdens een gesprek met ouders van een dopeling kreeg ik de volgende vraag: "Pastoor, we willen ons kind laten dopen. Niet alleen omdat we zelf gedoopt zijn, maar vooral omdat we diep van binnen voelen dat het goed is voor ons kind. Maar we weten niet waarom wij dit gevoel hebben. Kunt u ons vertellen waarom de doop goed is voor ons kind?" Hieronder mijn antwoord.

Beste ouders, u wilt het beste voor uw kind. Dat je vader en moeder bent geworden maakt blij, gelukkig en trots. Blijheid die je met anderen deelt, familie en vrienden. Je stuurt hen een geboortekaartje, belt ze op, foto's van je schat plaats je op Facebook en je krijgt meteen 100 likes van vrienden en bekenden. Iedereen deelt in de vreugde.

Dat gevoel van blij en gelukkig zijn wil je met je kind delen: iets van jezelf geven aan je kind. Dat is voeden en opvoeden; letterlijk en figuurlijk

zorgen dat je kind altijd bij je terecht kan. En dat werpt zijn vruchten af: je voorbeeld wordt gevolgd.

Ouders staan zo voor een prachtige opdracht. Aan het begin van de doopviering wordt die vraag ook gesteld: Zijn jullie bereid het kind in het geloof op te voeden? Met de doop geef je geloof in goedheid, liefde, zorgzaamheid - alles wat Jezus' leven kenmerkte in zijn omgaan met de mensen - aan je kind door. Nog voordat dogma's en waarheden van ons christelijk geloof worden verteld,

evenals morele eisen en plichten die voortvloeien uit ons geloof, vertelt u uw kind over Gods Liefde.

Waarom is dat goed? Uw liefde is de eerste overdracht van geloof aan uw kind, want God is Liefde. Ben je bezorgd als ouder en je stelt grenzen, maar je bent ook begripvol, dan komt de dag dat uw kind hoort dat God van hem/haar houdt. Uw kind zal begrijpen wat er gezegd is. Hij of zij weet wat het betekent, want uw kind heeft de liefde van papa en mama ervaren. Uw kind weet dat zij zowel

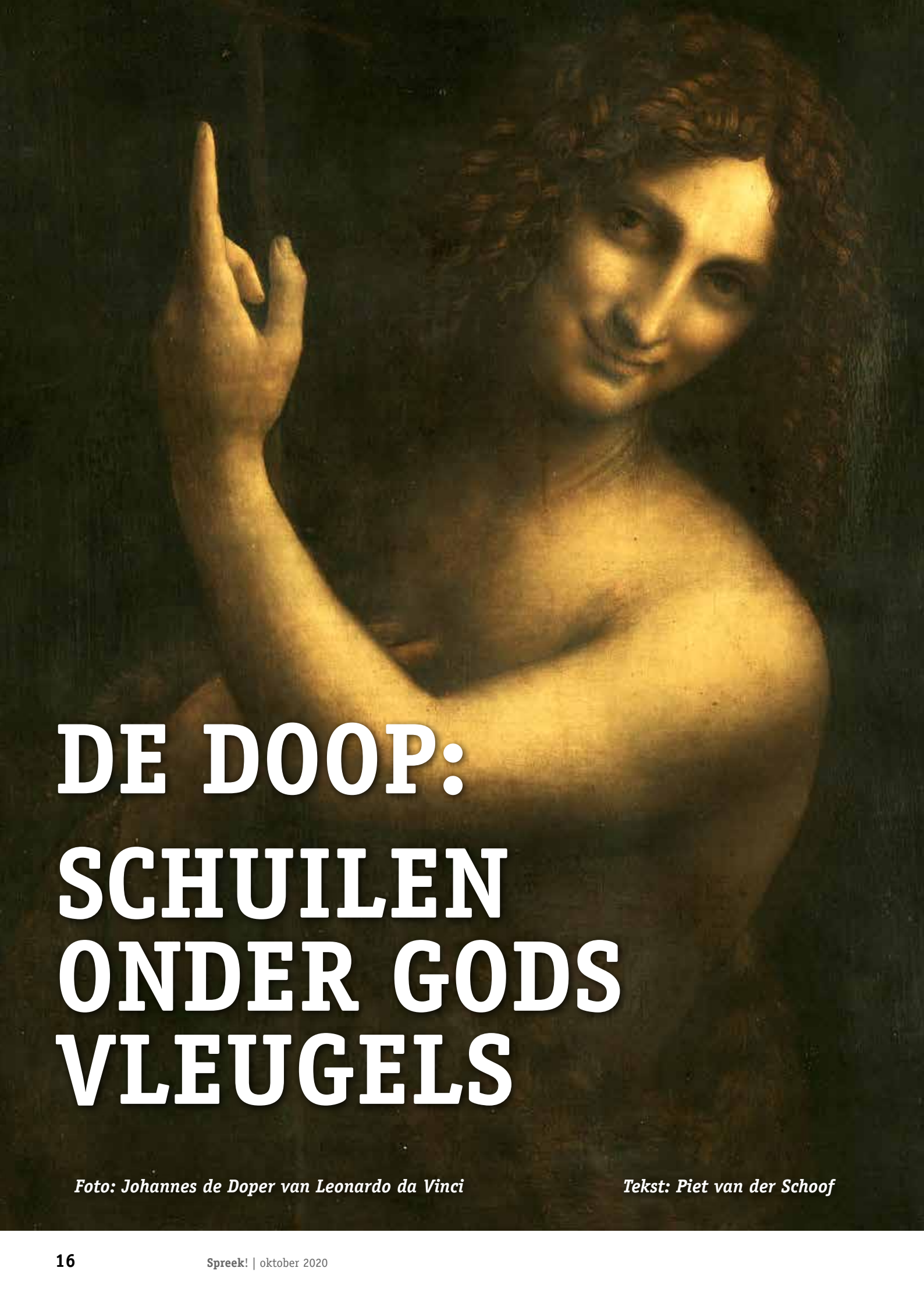

veeleisend als begripvol zijn. Een ouder voedt op, maar is ook geduldig.

Tijdens de doopviering zeggen niet alleen de ouders, maar ook God zelf tegen uw kind: 'Jij bent mijn geliefde zoon, mijn geliefde dochter. Jij bent mijn geliefde kind.' En dat is goed.

DOOPSEL

Het doopsel is het fundament van heel het christelijk leven, de toegangspoort tot het leven in de Geest en de deur die toegang verleent tot de andere sacramenten. Door het doopsel zijn wij van de (erf) zonde bevrijd en, opnieuw geboren tot kinderen van God, worden wij ledematen van het lichaam dat de Kerk is en delen wij in haar zending in de wereld (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1213).

The background of the page is a reproduction of Leonardo da Vinci's painting 'John the Baptist'. It depicts a young man with long, curly brown hair, looking slightly to the right with a gentle smile. He is pointing his right index finger upwards. The lighting is soft, highlighting his face and the texture of his hair against a dark, shadowy background.

DE DOOP: SCHUILEN ONDER GODS VLEUGELS

Foto: Johannes de Doper van Leonardo da Vinci

Tekst: Piet van der Schoof

Op 99-jarige leeftijd ontvangt Abraham van God de opdracht om zich te laten besnijden. De ingreep dient als teken van de bijzondere relatie die hij met de Allerhoogste heeft. In navolging van deze aartsvader moet elke Joodse man besneden zijn. Voor niet-Joden die Joods willen worden, komt daar nog een extra ritueel bij, namelijk dopen. Door het optreden van Johannes de Doper krijgt de doop echter een andere betekenis. Daarmee levert hij een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het sacrament van het doopsel.

spreek!

Heiliging

Van oudsher maken Joden niet veel werk van missie onder niet-Joden. Dat is ook niet per sé nodig. Als niet-Joodse mensen een goed leven leiden, zullen zij het eeuwig leven verwerven, zo is de Joodse overtuiging. Daar hoeft je dus niet Joods voor te worden. Willen bekeerlingen toch naar het Jodendom overgaan, dan wast het doopsel hun eerder opgelopen onreinheden af. Daarna brengen zij een offer in de tempel. Mannelijke bekeerlingen moeten bovendien besnijdenis ondergaan. Volgens de Farizeeën is het doopsel het belangrijkste onderdeel van deze ceremonies, want daardoor worden bekeerlingen als het ware opnieuw geboren. Nu zij ritueel rein zijn, kunnen ook zij voortaan 'schuilen onder Gods vleugels'. De doopplechtigheid vindt in het openbaar plaats en er zijn drie getuigen bij aanwezig. Het ritueel geschiedt met stromend water, dat volgens de Joodse opvatting niet alleen reinigt maar ook heiligt.

Innerlijke ommekeer

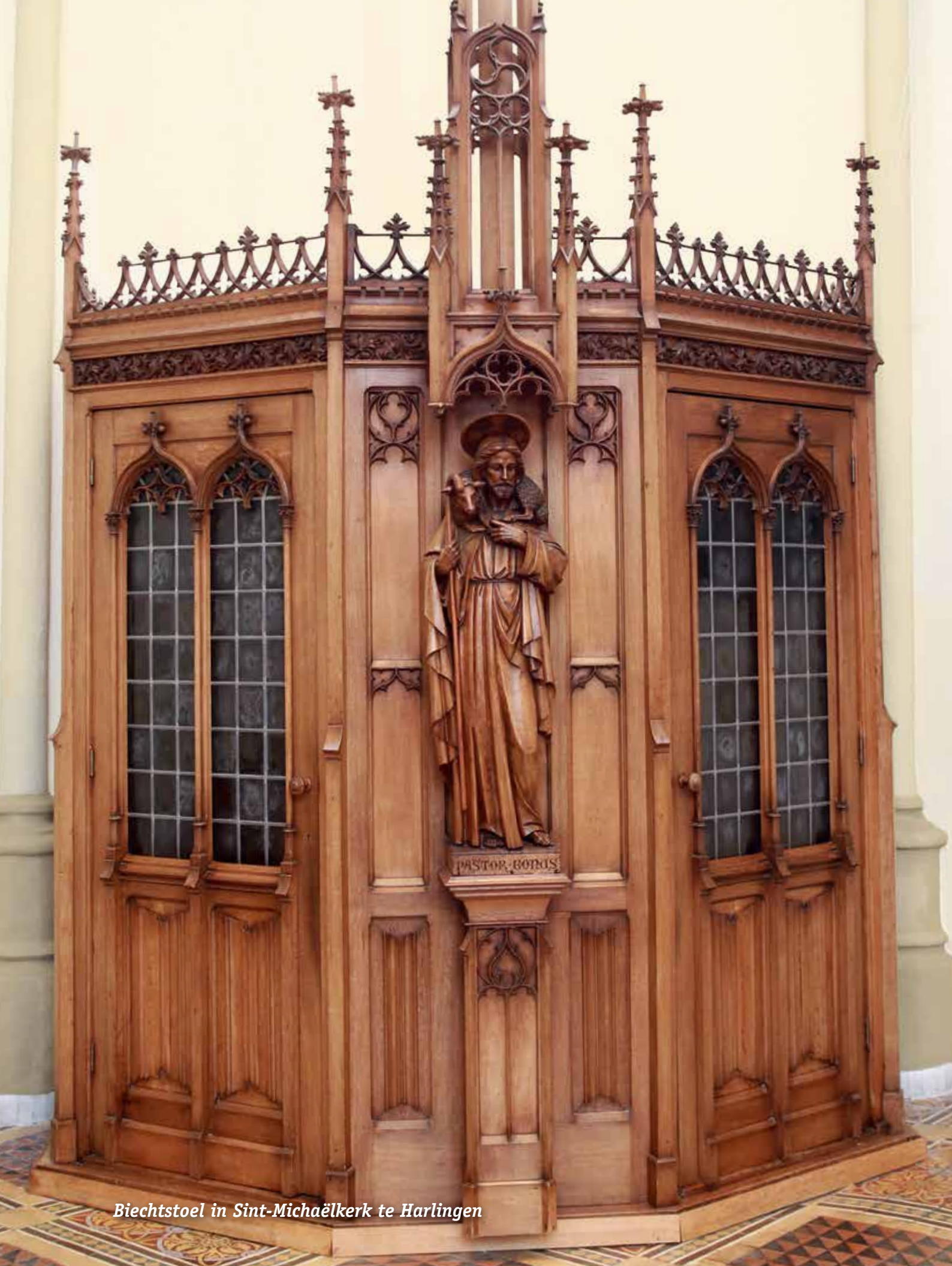
Johannes de Doper leeft in de verwachting van het einde der tijden. Hij heeft de woestijn als zijn basis gekozen om zich te kunnen voorbereiden op de ingrijpende gebeurtenissen die gaan komen. Een groter contrast met de paleizen van Herodes en de prachtige tempel waar de hogepriesters hun taak vervullen, is nauwelijks denkbaar. Johannes

maakt de weg vrij voor de komst van de langverwachte Messias, waarbij iedereen geoordeeld zal worden. Daarbij komt er aan de huidige wereld een einde en breekt Gods koninkrijk aan. Vanwege deze op handen zijnde, ingrijpende gebeurtenissen voelt Johannes zich geroepen om van de traditie af te wijken en Joodse gelovigen te dopen. Zij moeten zonder uitstel berouw tonen voor hun fouten, want anders zullen zij omkomen. Hun Joods-zijn is niet genoeg om gered te worden en de bijl ligt al aan de wortel. Zoals ook van bekeerlingen verlangd wordt, moeten zij radicaal met hun oude leefwijze breken. Het gaat erom dat zij een nieuw begin maken en een rechtvaardiger leven gaan leiden. Als zij het doopsel ontvangen, is dat een uiterlijk teken dat zij inderdaad tot een innerlijke ommekeer besloten hebben. Johannes zegt dat hij weliswaar met water doopt, maar dat de Messias zal dopen met de heilige Geest en met vuur. Volgens de Bijbel kunnen de heilige Geest en vuur net als water uitgegoten worden. Het geloof is de kruik waar het uitstroomt. Vuur is een natuurlijk element voor loutering en uitzuivering en in de Bijbel komt dikwijls het beeld naar voren van goud dat door vuur beproefd wordt. Dopen met vuur betekent nog meer gereinigd worden.

Gods koninkrijk

Jezus laat zich door Johannes dopen en toont zich daarmee solidair met de radicale vernieuwingsbeweging

van de Doper. Net als Johannes verwacht Hij het einde der tijden en het laatste oordeel. Jezus schildert deze verwachtingen echter niet in die donkere, dreigende tinten zoals Johannes dat doet. Ook legt Hij niet zoveel nadruk op berouw. Hij houdt mensen voor dat zij opnieuw uit water en Geest geboren moeten worden, omdat zij anders Gods koninkrijk niet binnen kunnen gaan. Omdat water het symbool van berouw is, betekent onderdompeling dat de dopelingen sterven voor hun vroegere levenswijze. Als zij uit het water omhoogkomen, zijn zij gemotiveerd om Gods wil te doen. Net als Johannes de Doper heeft Jezus een heel dringende boodschap, maar daarbij focust Hij vooral op het aanbreken van Gods koninkrijk. Daar is heel zijn inzet op gericht en heeft Hij alles voor over. Hij roept mensen op om onvoorwaardelijk in hem te geloven en hem na te volgen.

Biechtstoel in Sint-Michaëlkerk te Harlingen

BIECHTEN IS BEVRIJDING

“Goh, bestaat dat biechten nog, gaan mensen tegenwoordig niet gewoon naar een therapeut?” Een uitspraak die ik in verschillende varianten hoor als ik vertel over de biecht en het biecht horen. Eerlijk gezegd had ik na mijn priesterwijding niet verwacht regelmatig als biechtvader gevraagd te worden. Mijn benoeming als pastoor van de Augustinus Studentenparochie heeft er zeker voor gezorgd dat ik meer met dit mooie sacrament in aanraking ben gekomen, dan waarschijnlijk in een minder internationale en minder jonge parochie het geval was geweest.

Tekst: Arjen Jellema, pastoor Groninger Sint Augustinus Studentenparochie

“Wat wordt er nu zoal gebiecht?”

Een vaak gestelde vraag waar ik geen antwoord op kan en wil geven. Voor het in standhouden van het biechtgeheim hebben heel wat priesters hun leven willen geven en dat was voor een goede zaak. In het biechten is het van het grootste belang dat de biechteling zich veilig weet, mag uitspreken wat hij of zij op het hart heeft en ervan verzekerd mag zijn dat wat er werd neergelegd voor God en waarvoor vergeving is gekregen, niet door de priester verder verteld wordt.

“En hoe gaat dat biechten dan, moet je in zo’n donker hokje?” Tijdens mijn theologiestudie kwam ik vaak in de zomer in Kevelaar voor een pastoraal-liturgische stage. Ik raakte onder de indruk van de vele pelgrims die er komen om te biechten. Dat kan op twee manieren: traditioneel geknield aan het rooster van de biechtstoel, of indien men dat wenst, aan een tafel, meer als gesprek. Die keuzevrijheid nam ik over, waarbij de mogelijkheid bestaat om de biecht te beleven in een

gesprek, waarin angsten en zorgen evenzeer aan de orde mogen komen als tekortschieten en zonde. Zo kan een mooie manier van geestelijke begeleiding tot stand komen, waarin naast schuld ook het zoeken naar “roeping” in de betekenis van zoeken naar de eigen weg door het leven, aan de orde mag komen. Je leven durven openleggen voor God en zo niet alleen zijn vergeving, maar ook zijn begrip, nabijheid en begeleiding ervaren: dat is voor mij de kern van het Sacrament van boete en verzoening.

En, o ja. De biechtstoel is geen martelkamer. Het sacrament is bedoeld om ons te bevrijden, telkens weer op te richten en een nieuwe start te gunnen. Het is zo een sterk ervaren van Gods liefde en barmhartigheid voor ons. Dat kan geen therapeut, hoe goed ook, geven.

BIECHT

Zij die naderen tot het boetesacrament verkrijgen van Gods barmhartigheid de vergeving van de Hem aangedane belediging en tegelijkertijd de verzoening met de Kerk, die zij door hun zonde geschonden hebben en die zich door haar liefde, voorbeeld en gebed voor hun bekering inspant (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1422).

IN DE KRACHT VAN DE HEILIGE GEEST

Tekst: pastoor/vicariss Arjen Bultsma, Zalige Titus Brandsma parochie

Het sacrament van het heilig Vormsel heet in het Latijn confirmatio. Het betekent bevestiging, bekrachtiging en bemoediging. Alle drie is sprake van bij de toediening van het Vormsel. De vormeling ontvangt de Heilige Geest als bezegeling van zijn eerder ontvangen doopsel. Door het doopsel krijgt de dopeling deel aan het nieuwe leven van Christus en diens zending in de wereld. Na Zijn hemelvaart was het immers op aarde niet gedaan. Integendeel. Met de gave van de Heilige Geest op Pinksteren werden zijn leerlingen bevestigd, bekrachtigd en bemoedigd om verder te gaan. De opdracht die ze al tijdens Jezus' aardse leven ontvingen blijkt niet een te hoge horde; vervuld van de Heilige Geest stuiven de leerlingen naar buiten. Op verstaanbare wijze laten ze hun blijdschap en het evangelie zien.

Elke vormselviering is een smeekbede om bezieling door dezelfde Geest, een aansporing om met woord en daad invulling te geven aan de zending van de Kerk. De vreugde van het geloof verspreiden en mensen uitnodigen om ook leerling van de Heer te zijn.

Is dit geen eenrichtingsverkeer? Immers, het is de Heilige Geest die zichzelf schenkt; het is de bisschop of zijn plaatsvervanger die het sacrament toedient. Maar dat is een misverstand. Zeker in de westerse katholieke Kerk, waar we kinderen dopen maar pas na enige jaren vormen, heeft de Vormselviering een wederzijds karakter. Door zijn of haar keuze het Vormsel te ontvangen bevestigt de vormeling de ouderlijke keuze voor het doopsel. Dat is ook een geweldig moment van bemoediging en bekrachtiging voor de hele geloofsgemeenschap. Een viering van hoop met een liturgie waarin oplicht

hoe God met mensen begaan is en elk van hen met zijn liefde doordringt.

Deze liefde krijgt in de vormselviering uitdrukking als we bidden om de Geest van wijsheid, verstand, inzicht, sterkte, kennis, ontzag en liefde voor Gods Naam. Dat zijn geen speciale gaven voor iets spectaculairs, maar

voor het vermogen om het gewone leven en samenleven goed te doen. De vormeling zegt daar amen op. Een ja-woord jegens God om de kracht van de Geest een leven lang in en uit te ademen.

VORMSEL

In het sacrament van het vormsel dat ons hechter met de Kerk verbindt, ontvangen wij een bijzondere kracht van de Heilige Geest en wij zijn daarom gehouden om als waarachtige getuigen van Christus door ons werk en ons woord het geloof te verspreiden en te verdedigen (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1285).

EUCHARISTIE EN ZIJN LEERLING ZIJN

Tekst: pastoor Marco Conijn, parochie H. Jacobus de Meerdere

Elke zondag luiden de kerkklokken als oproep om naar de kerk te komen. Katholieken vieren dan - als het even kan - de H. Eucharistie. Voor onze kerk (en mezelf) is dat een bron en hoogtepunt. In zijn Naam mag je vieren tot zijn gedachtenis, mag je het brood breken en de beker opheffen, zoals de Heer dat deed op Witte Donderdag. Minder mensen beantwoorden aan de wekelijkse gebedsoproep, maar nog heel wat gelovigen hebben een band met de Heer en de behoefte Hem te ontmoeten. Voor mij is de ontmoeting met de Heer in de Eucharistie een zegen en genade, indachtig Jezus' woorden: "ik ben het Levende Brood dat uit de hemel is neergedaald". Het geheiligd Brood draagt Jezus' aanwezigheid. Hij is werkelijk aanwezig!

Het is een vreugde om kinderen voor te bereiden op hun eerste H. Communie; om hen gevoelig te maken voor Gods aanwezigheid in hun leven. Dat valt niet altijd mee, vooral niet als ouders geen band meer

hebben met de kerk. Ik zie het als een geweldige uitdaging. De kinderen komen in onze parochie maar liefst 14 keer gedurende 2,5 uur bij elkaar. Die voorbereidingstijd geeft veel gelegenheid om geloofskennis bij

een kind over te brengen. Blijkbaar doen we dat aansprekend want de kinderen komen graag. De ontmoeting aangaan met Jezus doen we op een kindvriendelijke manier.

Uitgangspunt van het door onszelf geschreven communieproject is het geloof van de kerk: haar visie en waarheid over God en mens. We stemmen ons af op de persoon van Jezus Christus. Met de kinderen willen we leerling zijn van Jezus, zoals de eerste twaalf leerlingen dat van Hem dat waren. Ouders en kinderen worden uitgenodigd met levensvragen aan de slag te gaan. Over onderwerpen als geluk, goed en kwaad, de tien geboden, Jezus is de Redder, Maria, bidden, wonderen, de kerk en Gods huis, laatste avondmaal, het kruis, Pasen en leven in zijn Geest. De catechese is nauw verbonden met enkele vieringen in de kerk; de eerste Communie is een kerkelijk feest. We dagen ouders uit om over de gespreksvragen thuis ook met hun kinderen in gesprek te gaan. Ouders spelen een cruciale rol in de voorbereiding; soms is het de eerste keer dat ze met hun kind nadenken

over levensbeschouwelijke vragen. Ze waarderen dat en zeggen dat de eerste Communietijd ook voor hen een leerzame tijd was waar ze - hopelijk blijvend - iets aan hebben.

EUCHARISTIE

De heilige Eucharistie voltooit de christelijke initiatie. Zij die door het doopsel tot de waardigheid van het koninklijk priesterschap verheven zijn en door het vormsel nog meer gelijkvormig zijn geworden aan Christus, hebben door de eucharistie deel aan het offer van Jezus Christus, samen met heel de gemeenschap (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1322).

Diakenwijding Sander Hof op 5 september jl. door mgr. Ron van den Hout in de St. Jozefkathedraal. Per 1 september 2020 is Sander Hof werkzaam voor de parochie Heilig Kruis in de Groningse Kanaalstreek.

WATERSCHAARSTE EN 'ECOLOGISCHE BEKERING'

Groeiend zoetwatertekort in Nederland en de wereld was het thema van de publiekslezing 'Duurzaam denken over water' op 29 september jl. in het Wetsusgebouw te Leeuwarden. Twee katholieke experts gaven hun visie, ook in het kader van 5 jaar pauselijke encycliciek *Laudato Si'*. Prof. Cees Buisman is RK parochiaan in zuidwest Fryslân en wetenschappelijk directeur van het internationaal watertechnologisch instituut Wetsus in Leeuwarden. RK diaken Hein Pieper sprak als dijkgraaf van het waterschap Noord-Overijssel. De Bonifatiuslezing is de start van Bonifatius Academie cursussen en was georganiseerd in samenwerking met het christelijk opinieplatform Het Goede Leven.

Tekst: Lammert de Hoop

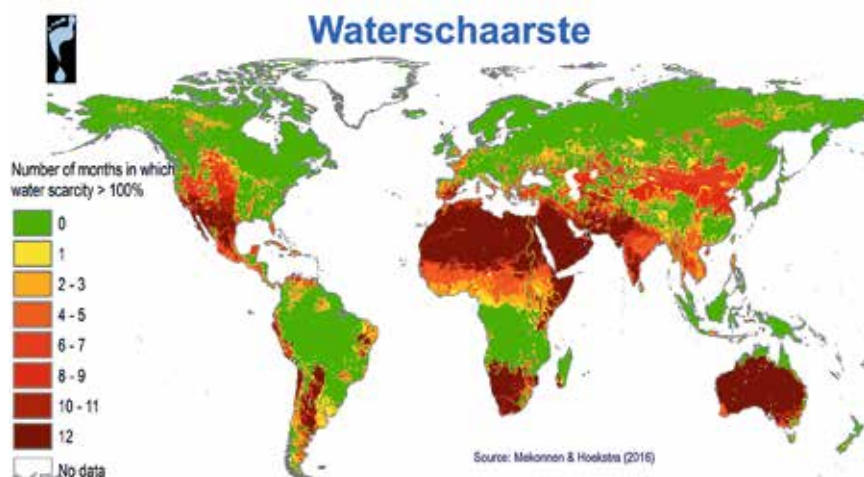
De Nederlandse delta verdroogt door klimaateffecten (droge zomers) en intensief bodemgebruik, legden beide experts uit. De optelsom van minder neerslag, dalende grondwatervoorraad, stijgende zeespiegel en intensieve natuur- en bodemexploitatie (industrie, verstedelijking, landbouwmonocultuur) vergroot verwoestijning in tropische gebieden en zoetwatertekorten in de Nederlandse ondergrond. 'Niet alleen fossiele brandstof, maar ook onze watervoorraad op de planeet is eindig,' aldus prof. Buisman. 'Alleen bestaat voor water geen alternatief: water kunnen we niet maken. En zeewater grootschalig ontzilten voor graan- of rijstlandbouw kost teveel.' De wereldbevolking kan zich nu gemiddeld

2300 liter water per jaar/per bewoner veroorloven gezien de totale voorraad. De Nederlandse waterconsumptie zit op 4000 liter per jaar; de Verenigde Staten op 7000 liter per bewoner. China zit door hun welvaartsgroei inmiddels op 3000 liter. Dat moet dus omgebogen...

Wees stralend

Buisman en Pieper herkennen de oproep tot 'ecologische bekering' door paus Franciscus in *Laudato Si'* (2015). Negatieve klimaateffecten versterken arm-rijk tegenstellingen tussen welvarende elites en armere bevolkingsgroepen in alle landen. Milieuschade maar ook blijvende vluchtelingenstromen zijn symptomen van deze crisis. Tenzij het welvarend

deel van de mensheid een stap zet richting een 'economie van het genoeg'. Minder luxe, consumptie- en reisgedrag, te beginnen in landen als Nederland. Er is hoop voor de toekomst als blind geloof in technologie en groei als oplossing wordt losgelaten en een andere levensstijl wordt ingezet. Vleesconsumptie bijvoorbeeld kost 23% van ons watergebruik. Minder vlees eten heeft dus veel effect. 'Hein Pieper bepleit 'Rijnlands denken': keuzes in beleid en innovatie vanuit ook humanitaire en ecologische waarden, zoals katholiek sociaal denken.' Als 10% van de mensen een dergelijke omslag maakt dan nemen ze een groot deel van de samenleving mee, stelt Buisman: 'Elk intelligent en bewust persoon heeft de plicht optimistisch te zijn. Wees een zon in je omgeving... wees stralend!'

De Bonifatiuslezing op Wetsus markeerde de start van de Bonifatius Academie. De live-streaming is terug te zien op www.hetgoedeleven.nl. Zaterdag 26 september was een gastlezing van Mirjam Spruyt, Centrum voor Parochie Spiritualiteit, over parochievernieuwing en missionaire kerk. Voor alle gastlezingen en powerpointpresentaties, zie: www.bisdmg.nl/Bonifatius_Academie.

WIJDING IS GEZONDEN ZIJN

Tekst: pastoor Victor Maagd, Emmaüsparochie

Er zijn weinig mensen die de uitdrukking 'op missie gaan' of 'uitgezonden worden' niet kennen. Ze wordt vaak gebruikt binnen een militaire context. Soldaten worden dáár heen gestuurd waar hun oversten hen nodig achten, vaak om vrede te brengen. Ook in het priesterschap is het 'gezonden worden' geen vreemde beweging. Telkens weer laat de priester zich door zijn bisschop zenden. Deze heeft het overzicht over het bisdom en weet waar je als priester nodig bent. Dit gezonden worden vindt haar oorsprong in de zending die Jezus aan zijn apostelen geeft: '...en Hij zond hen om het rijk Gods te verkondigen en de zieken te genezen'(Lc.9:2).

In dit korte Bijbelvers wordt een belangrijk deel van de zending die een priester heeft duidelijk: het rijk van God verkondigen. In zekere zin heeft iedere gedoopte die taak. In het Doopsel wordt hij of zij geroepen om de liefde van

Christus in deze wereld zichtbaar te maken. Een (toe)wijding aan deze opdracht komt tot uitdrukking in het gemeenschappelijk priesterschap van iedere gedoopte. Maar uit deze groep neemt de Kerk mannen, rust deze toe voor het dienstwerk van

de Kerk, wijdt hen en zendt hen terug in de groep van de gedoopten. In 2007 mocht ik de diakenwijding ontvangen in Leeuwarden. In 2008 markeerde de priesterwijding in de St.-Jozefkathedraal het begin van mijn priesterleven, nu 12,5 jaar geleden.

Priesterwijding Victor Maagd door bisschop Wim Eijk

Met mijn verstand wist ik dat ik binnen de gemeenschap van gedoopten de bijzondere taak had om Christus als het hoofd van het Lichaam dat de Kerk is te vertegenwoordigen. In woord en daad mocht ik Hem vanaf dat moment, in het ambtelijk priesterschap, present stellen. In de loop van de jaren heb ik dat ook met de ogen van mijn hart mogen zien, heel in het bijzonder in de viering van de sacramenten.

In de sacramenten gebruikt de verrezene Heer mij om in deze wereld op bijzondere wijze te spreken en te handelen. En zo wil Hij vrede en vreugde brengen in het leven van hen die Hem willen volgen. Dat ik op die momenten een instrument ben in Zijn handen, daarvan ben ik mij altijd bewust. Hij gebruikt dan mijn stem, handen en oren om Zijn lichaam, zijn Woord en zijn vergeving mede te delen. Weinigen zitten te wachten op Victor Maagd, maar velen op een priester.

Dat maakt mij bescheiden en dankbaar voor de wijding en zending die ik heb mogen ontvangen.

WIJDING

Dankzij het wijdingssacrament wordt de zending, die Christus aan zijn apostelen heeft toevertrouwd, in de kerk voortgezet tot aan het einde der tijden: het is dus het sacrament van het apostolisch ambt. Het omvat drie graden: de bisschop, de priester en de diaken (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1536).

'OM MENS VOOR EEN MENS TE ZIJN'

Wanneer God in het Scheppingsverhaal de vrouw vormt en deze naar de mens brengt, zegt de mens: "Eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees! Man en vrouw schiep Hij hen."

Tekst: diaken Frans Wielens, Immanuelparochie

Al eeuwenlang beloven mannen en vrouwen elkaar voor het altaar liefde en trouw in goede en kwade dagen, bij ziekte en gezondheid alsook in rijkdom en armoede. Zij beloven elkaar te waarderen alle dagen van hun leven. Zij spreken uit zorg te zullen dragen voor kinderen die hen geschonken (mogen) worden.

In een sfeer van harmonie en geborgenheid mag ik al meer dan dertig jaren spreken met aanstaande bruidsparen over hun huwelijksidealen, over wat de Kerk verstaat onder het huwelijksverbond dat zij met elkaar gaan sluiten. Als vanzelf komt het huwelijk als sacrament aan het licht. Liefdesverhalen worden gedeeld. Het wonder dat God de wegen zo heeft neergelegd dat deze twee mensen elkaar mochten ontmoeten. Tegelijkertijd worden ook de broosheid en de breekbaarheid van de liefde benoemd. Naast grandioze

liefdesverhalen zijn er evenzeer tragische verhalen van tegenspoed. Voor de huwelijksvoorbereiding maak ik met liefde tijd en ruimte vrij. De aanstaande paren ervaren dit meestal als aangenaam. Dikwijls is de voorbereiding individueel. Maar het gebeurt ook gezamenlijk, met meerdere stellen tegelijk. Met elkaar spreken wij over het 'wonen in liefde'. Wonderlijk mooi!

Het huwelijksformulier wordt ingevuld tijdens een persoonlijke ontmoeting. Het is steeds opnieuw verschillend hoe de huwelijksvoorbereiding verloopt. Vergeten wij niet dat het ons nogal eens ontbreekt aan (geloofs/liefdes) woorden. Wij komen echter altijd op het goede spoor. Tenslotte komt de dag van het huwelijk. Huwelijksbeloften worden, in alle vrijheid naar elkaar toe, uitgesproken. Trouwringen worden gewisseld, de huwelijkskaars ontstoken. De bruid knielt bij Maria,

de bruidegom staat naast haar, een Marialied wordt gezongen, de huwelijkszegen gegeven.

In het bruiloftslied: 'Uit vuur en ijzer' klinkt door wat eigenlijk onzegbaar is:

"Om mens voor een mens te zijn, om anderman een woord te zijn, om water, lippen, dorst te zijn, om mens voor een mens te zijn." Ja, om te "leven in lief en leed gaan mensen tot elkander" gaan mensen twee aan twee.

HUWELIJK

Het huwelijksverbond, waardoor man en vrouw met elkaar een gemeenschap vormen die het hele leven omvat, en die van nature gericht is op het welzijn van de echtgenoten en op het voortbrengen en opvoeden van kinderen, is door Christus onze Heer tussen gedoopten verheven tot de waardigheid van sacrament (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1601).

KUNNEN WIJ NOG IETS VOOR U DOEN?

Tekst: priester Bernard Buit, parochie H. Norbertus

Voor mijn priesterschap werkte ik als verpleegkundige. Mijn opleiding deed ik een katholiek ziekenhuis. Wekelijks bracht een priester de communie rond en op alle afdelingen was een 'bedieningstafeltje'. Een tafeltje op wielen met een grote lade en daarin de benodigdheden voor de Ziekenzalving.

Na een slecht-nieuwsgesprek vroeg de arts of verpleegkundige aan de patiënt of familie: "Kunnen wij nog iets voor u doen?" Regelmatig kwam de ziekenzalving ter sprake. Als verpleegkundige zette ik het bedieningstafeltje klaar en was regelmatig bij de ziekenzalving aanwezig.

Toen ik later priester was mocht ik zelf de ziekenzalving geven en stond als pastor aan het ziekbed; vaak nog met een verpleegkundige blik. Ik herinner me een van mijn eerste

ziekenzalvingen op de Intensive Care afdeling. Op bezoek bij een zieke parochiaan zag ik op de monitor dat zijn situatie achteruitging. In overleg met hem en zijn familie heb ik de ziekenzalving gegeven en een uur later was hij overleden.

Ik merk dat ziekenzalving geen vanzelfsprekende zaak meer is. Ouders, kinderen, familie, artsen of verpleegkundigen spreken er weinig over. Ik vind dat jammer, want het is zo'n mooi, krachtig en bemoedigend sacrament. Ik was

verrast, en ook wel ontroerd, toen een verpleegkundige mij laatst belde en vroeg of ik de ziekenzalving wilde geven bij een mevrouw wiens toekomstprognose uiterst somber was. De verpleegkundige vertelde dat ze bij de mevrouw en haar familie had aangegeven of ze aan de ziekenzalving hadden gedacht; ze wist dat de mevrouw katholiek was. Deze was dankbaar voor haar suggestie.

Bij mijn aankomst stond alles er voor de ziekenzalving: klaargezet door de verpleegkundige. Een wit kleedje op

het nachtkastje, een bloemetje en een kaarsje. Zelf zette ik het kruisje en de olie erbij.

Met de mevrouw en haar familie had ik een ontroerend gesprek over haar ziek zijn. Ze was plotseling erg ziek geworden, en het werd duidelijk dat niets meer voor haar gedaan kon worden. We spraken samen over de gevoelens van angst, boosheid en verdriet. Samen hebben we gebeden om Gods kracht en ik heb haar de ziekenzalving gegeven. Het was fijn om te zien hoe er enige berusting kwam. Toen ik weg ging vroeg ik: 'Kan ik nog iets voor u doen?' Ze vroeg of ik voor haar wilde bidden en dat heb ik gedaan. Een dag later is ze in rust en overgave overleden.

Elke keer is het bijzonder om mensen nabij te zijn en iets voor hen, namens God, te kunnen betekenen.

ZIEKENZALVING

Door de ziekenzalving en het gebed van priesters legt de kerk de zieken in handen van de lijdende en verheerlijkte Heer, opdat Hij hen zal opbeuren en behouden. Meer nog, zij spoort hen aan zich vrijwillig bij het lijden en sterven van Christus aan te sluiten (vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk 1499).

GOD ZAL ER ZIJN

In het huidige pastoraat, waarin het niet altijd mogelijk is om een ziekenzalving te geven, is de ziekenzegen voor mensen soms een uitkomst. Zelf geef ik de voorkeur aan de ziekenzalving maar als het niet mogelijk is dan is ook de ziekenzegen een mooi middel om mensen die zich uiterst kwetsbaar voelen Gods nabijheid te laten ervaren.

Tekst: pastoraal werker Lidy Langendijk, parochie H. Petrus en Paulus

kind van God te zijn en dat God nooit loslaat het werk van Zijn handen. Tenslotte delen we het Brood, het Lichaam van Christus als tastbaar bewijs van Gods liefde voor mensen tot het uiterste. We bidden dat dit Brood deze mensen en de geliefde de kracht mag geven de weg te gaan die gegaan moet worden.

Steeds als ik dit ritueel heb mogen doen bij de zieke mens ervaar ik hoeveel kracht het mensen geeft om zo de nabijheid van God te mogen ervaren. Niet zelden geeft het de rust en overgave om los te laten en

de dood tegemoet te gaan. Het zijn dé momenten waar ik stil val en nauwelijks woorden heb om dat te duiden, zo bijzonder is het vaak: God die zijn mens bij de hand neemt en de zorg 'overneemt'.

Ik ben blij en dankbaar dat dit zo mag en kan. Bij de ziekencommunie ervaar ik hetzelfde, de kracht die mensen ervaren in het ontvangen van het Lichaam van Christus is heel bijzonder om mee te maken. Het laat mij zien dat God zijn naam 'Ik zal er zijn' gestand doet, keer op keer.

Iemand Gods zegen, Gods nabijheid te mogen toewensen op het stuk van de levensweg dat zich op dat moment aandient, ervaar ik als een bijzonder en intiem moment. Vaak samen met de familie bidden we de zieke kracht toe, we mogen danken voor al het goede dat er mocht zijn in het leven, ook voor dat wat we ontvangen hebben mogen we God danken. Voor de familie is het een moment om stil te staan bij alles wat er geweest is, om dankbaarheid en liefde uit te spreken. Soms wordt juist dat gezegd wat anders misschien niet gezegd zou zijn. Gods liefde en nabijheid is tastbaar aanwezig in de liefde over en weer.

Het leven-gevende water waarmee de zieke eens gedoopt is vloeit nu als bron van kracht op dit stukje levensweg. Opdat de zieke mag ervaren

ZIEKENCOMMUNIE EN ZIEKENZEGEN

Bij ouderdom, ziekte en lijden en bij de overgang van dit leven naar het andere wordt de gelovige mens gesterkt door de H. Communie, onderpand van de verrijzenis, naar het woord des Heren: "Wie mijn vlees eet (en mijn bloed drinkt), heeft eeuwig leven en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag." Door de H. Communie deelt de zieke in het mysterie dat in de eucharistie wordt herdacht: het lijden des Heren en zijn overgang naar de Vader.

De gewoonte dat zieken van bedienaren van de Kerk de ziekenzegen ontvangen is heel oud. Bedienaren brengen de zorg en liefde van Christus en de Kerk tot uitdrukking. Zij bekommeren zich naar beste vermogen om de zieken door hen te bezoeken, te sterken in de Heer en hen broederlijk bij te staan in hun noden (vgl. ritueel De pastorale zorg rond de zieken en de ziekenzalving 26 en 42).

UITZICHT OP DE EEUWIGHEID

Tekst: pastoraal werker Myriam Oosting, H. Hildegard van Bingenparochie

Mijn allereerste uitvaart herinner ik me goed. Ik voelde enige schroom voor ik op bezoek ging bij de familie van de overledene. Je komt als nieuwe pastor toch dicht bij mensen in een heel bijzondere tijd van hun leven. Een droevige tijd, maar soms ook mooie tijd door alles wat in de dagen voorafgaand aan een uitvaart geregeld, maar vooral ook gedeeld kan worden. Vaak komen bij de voorbereiding van een viering heel fijne gesprekken tot stand. Gesprekken over de overledene, herinneringen worden opgehaald. Soms mag ik ook mooie getuigenissen horen over hoe iemand gelovig in het leven stond, of hoe familie en andere nabestaanden zelf het hele gebeuren gelovig beleven. Het gebeurt me vaak dat ik me verrijkt voel door wat mensen mij aanreiken tijdens zo'n gesprek.

Een uitvaartviering kan aan de ene kant heel persoonlijk kan zijn door het ophalen van herinneringen, familieleden die een mooi muziekstuk spelen of andere eigen inbreng van familie. Aan de andere kant heeft de viering iets tijdloos en eeuwigs door de gebeden en rituelen. Want onze kerk heeft een rijke traditie aan gebeden en gebruiken die mensen troost en steun geven. Het licht van de paaskaars, de laatste aanbeveling ten afscheid in een viering, een gedachtenisteken in de kerk ophangen, grafrituelen. Ze worden vaak als warm ervaren door de familie en andere kerkgangers. Maar ze tillen ons ook uit de platte werkelijkheid en onze klein-menselijkheid, ze bieden ons uitzicht op de eeuwigheid. Ze verbinden zo ons leven met de grotere, onzichtbare werkelijkheid van God.

Het maakt dat een kerkelijke uitvaart meer kan zijn dan alleen een mooie afscheidsviering, en dat is voor mij als pastor en als gelovige belangrijk.

Want uiteindelijk doe ik mijn werk vanuit mijn geloof en omdat ik me ertoe geroepen voel.

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch, Abdij Keizersberg Leuven

Coverfoto:

Communiebank St. Jozefkathedraal

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG Groningen
tel. 050-4065888, redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal
per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst moment
ingaan en wordt automatisch verlengd.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl | tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

WIE DIT BROOD EET, ZAL LEVEN IN EEUWIGHEID

DE EMMAÜSGANGERS OP DE COMMUNIEBANK VAN DE ST.-JOZEFKATHEDRAAL IN GRONINGEN

De kathedrale St.-Jozefkerk heeft zelfs voor een neogotische kerk een bijzonder beeldrijk priesterkoor. De talrijke afbeeldingen op het hoogaltaar, de wanden, de glazen en de communiebank zijn te vatten onder twee hoofdthema's: het Hemelse Jeruzalem en de Eucharistie. De typische eucharistische taferelen van Wonderbare Broodvermenigvuldiging en Laatste Avondmaal, maar ook de 'voorafbeeldingen' van de Eucharistie uit het Oude Testament zijn te vinden op het hoogaltaar. Twee andere Bijbelse scènes die altijd met de Eucharistie worden verbonden, hebben een plaats gekregen op de communiebank: de Bruiloft van Kana links en de Emmaüsgangers rechts.

De ontmoeting van de twee mannen uit Emmaüs met de onbekende is misschien wel één van de ontroerendste verhalen uit het Nieuwe Testament (Lucas 24, 13-35). De menselijke herkenbaarheid van hun teleurstelling, van het gesprek over onbegrijpelijke gebeurtenissen, van de gastvrijheid jegens een eenzame vreemdeling staat tegenover de plotselinge transcendentie van hun godservaring: "Toen hij met hen aan tafel aanlag, nam hij het brood, sprak het zegengebed uit, brak het en gaf het hun. Nu werden hun ogen geopend en herkenden ze hem." Het is de openbaring van de aanwezigheid van de levende Christus in de simpele ingrediënten van een dagelijkse maaltijd, die de kerk in de eucharistie aan het altaar steeds herdenkt en herhaalt.

De beeldhouwer van de stenen reliëfs van de communiebank heeft de scène weergegeven volgens een bekend schema: Jezus zittend aan een gedekte tafel, geflankeerd door de twee mannen. Friedrich Wilhelm Mengelberg, uit wiens Utrechtse atelier de belangrijkste inventarisstukken van de St.-Jozef afkomstig zijn, liet zich inspireren door de laatmiddeleeuwse kunst van Noordwest Europa. Het tafereel is bijna huiselijk afgebeeld, met brood, vis en wijn op tafel en met gewone mensen, hoewel ze alvast als heiligen gekleed gaan in uitbundig geplooid gewaden. Het is het moment van de openbaring: Jezus heeft het brood in zijn handen, en uit de ogen van de beide mannen spreekt hun verwondering en verrukking over wat zij plotseling begrijpen.

De communiebank is de plek waar de gelovigen het dichtst tot het altaar naderden en de heilige communie ontvingen. De scènes van Kana en Emmaüs zijn voor hen misschien ook de meest nabije en herkenbare verbeeldingen van de Eucharistie. Op de achterkant van de scènes is de essentie van de communie weergegeven met een Latijns citaat uit het evangelie: "Wie dit brood eet, zal leven in eeuwigheid" (Joh.6, 59).

In tal van kerken zijn de communiebanken verdwenen bij de herinrichtingen na het Tweede Vaticaanse Concilie. Men vond dat ze overbodig waren geworden door de 'lopende' communiegang en een nieuw celebratiealtaar in de weg stonden. De fraaie communiebanken uit marmer en gepolychromeerde zandsteen van de St.-Jozefkerk zijn bijna als een wonder blijven staan. Ze zijn een van de vele kostbaarheden die aan het kerkinterieur geschonken zijn door het echtpaar Henricus Rikkers en Elisabeth Lubbers, in dit geval vanwege hun zilveren huwelijksfeest in 1892. Sinds kort zijn ze ook weer in gebruik voor hun originele functie, voor wie de communie knielend wil ontvangen.

Sible de Blaauw

Diocesane Commissie voor Kerkinrichting en Kerkelijk Kunstbezit

U kunt de verschillende fondsen (bijv. Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leeuwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen:
Het bisdom Groningen - Leeuwarden is namelijk aangemerkt als ANBI. Zeer de moeite waard, voor u én voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het economaat van het bisdom.

Wilt u direct eenvoudig en veilig doneren? Gebruik onderstaande QR-code.

**Bisdom
Groningen
Leeuwarden**

HET MOMENT DAT AFSCHEID NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

**UITVAARTZORG
BOERHAAVELAAN
JOYCE NIJHOLT**

050-5255980
INFO@UITVAART-GRONINGEN.NL

Schrijf je in bij Uitvaartzorg Boerhaavelaan voor een tegemoetkoming van €200 bij een uitvaart verzorgd door ons

MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:
Een bordje eten iedere dag is voor heel veel kinderen niet vanzelfsprekend!

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**
t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

Voor 3 euro per maand REDT U een arm kind! Doen?

JA, ik word donateur en:
☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....
Naam:.....
Adres:
Plaats:
Handtekening:

s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

VELDHUIS

Plaats zelf advertentie